

підозрюваного). Аналогічно, перекладач не повинен передавати допитуваному інформацію про допитуваного, що стала йому відома іншим чином.

Професіоналізм. Перекладач зобов'язаний знати межі своєї ролі (статусу) і не переступати їх, інформувати про них інших учасників процесу, не втручатися в розмову і не перебирати на себе чужі функції: допитуваного, не допускати особистих коментарів і думок при перекладі, не відволікатися (наприклад, на телефонні розмови), працювати тільки в рамках своєї компетенції, повідомляти допитуваному, якщо його компетенції не вистачає, готуватися до роботи належним чином. Перекладач може вимагати надання потрібної йому інформації у провадженні, вказувати на допущені ним самим помилки в рамках самоконтролю.

Точність і повнота перекладу. Перекладач намагається перевести висловлювання точно і повно, а по можливості також передати емоції та культурні відносини. Перекладач не повинен спотворювати і давати особистих оцінок перекладеним висловлюванням. Він має пояснювати співрозмовнику значення невербальних засобів комунікації, які були використані, якщо вони мають значення для змісту висловлювань, утримуючись від ролі експерта та від оцінок достовірності висловлювань сторін. Перекладач передає, в тому числі, неприємні для нього висловлювання - лайку, нецензурні та блюзнірські висловлювання та ін. Не обов'язково при цьому відтворювати фонетичні або емоційні відтінки мови. Перекладач намагається зберігати обраний учасником процесу стиль висловлювань: формальний, неформальний; у разі складнощів у розумінні просить повторити фразу. Він попереджає особу про відсутність еквівалентів перекладу його висловлювань з метою їх видозміни.

Нейтралітет. Перекладач має дбати тільки про якість перекладу, не звертаючи увагу на позиції сторін. Інакше сторони можуть заявити йому відвід. Перекладач не повинен віддавати переваги жодній зі сторін кримінального провадження. Він забезпечує їм вільне вираження, не виказуючи своєї думки ні прямо, ні опосередковано. Перекладач не обговорює з однією стороною іншу сторону, даючи їй принизливі або глузливі характеристики, не виражає жестами або мімікою свого несхвалення висловлювань однієї зі сторін. Він повинен повідомити іншу сторону, якщо він може опинитися під впливом висловлювань протилежного боку, які порушили б його нейтралітет (з сорому, страху та ін.). В цьому випадку признається інший перекладач.

Відвід перекладача здійснюється у разі виникнення сумнівів у його неупередженості, наприклад, якщо він перебуває в дружніх або родинних зв'язках з допитуваним, є його представником, був або перебуває в службових чи інших близьких стосунках з ним або з пов'язаними з ним особами та організаціями.

Тактовна поведінка. Перекладач повинен поводитись тактовно по відношенню до інших учасників процесу для підтримки офіційної обстановки. Наприклад, не сміятись при допитуваному без пояснення причини.

Тактика дій сторони захисту на початку досудового розслідування

Марченко А.О., студент 4-К курсу юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Климчук М.П.*

Як відомо, КПК України, який набув чинності 20.11.2012 року, змінив

процес набуття статусу підозрюваного. Так, підозрюваним стає особа, якій у порядку, передбаченому [ст. ст. 276-279](#) КПК України, повідомлено про підозру, або особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення (ст. 42 КПК України). Таким чином, на стадії досудового розслідування ми маємо справу лише з єдиним статусом ймовірно винної особи - підозрюваним.

Особливе місце у реалізації завдань кримінального провадження посідають показання підозрюваного, адже вони здатні виступати з однієї сторони джерелом доказів, з іншої - засобом захисту законних інтересів. Така їх правова природа пов'язана з умовами виникнення процесуальної фігури підозрюваного. Адже з набуттям особою статусу підозрюваного законодавець пов'язує обґрунтоване припущення, що саме ця особа вчинила кримінальне правопорушення і їй краще, ніж будь-кому, відомі всі обставини вчиненого діяння.

Специфіка процесуального статусу підозрюваного як суб'єкта процесуальної діяльності, який виконує самостійну процесуальну функцію захисту, визначає іншу властивість цих показань - засобу захисту. Підозрюваний за допомогою показань може заперечувати законність та обґрунтованість підозри, наводити докази, які виправдовують його чи пом'якшують відповідальність тощо. При цьому, відповідно до ч. 1 ст. 20 КПК України, підозрюваний, обвинувачений, виправданий, засуджений має право на захист, яке полягає у наданні йому можливості надати усні або письмові пояснення з приводу підозри, право збирати і подавати докази, брати особисту участь у кримінальному провадженні, користуватися правовою допомогою захисника, а також реалізовувати інші процесуальні права, передбачені КПК.

Активна участь захисника вкрай необхідна саме на найбільш відповідальному етапі - застосуванні інституту затримання. В одному із проваджень захисник, який був присутнім при першому допиті неповнолітнього затриманого за підозрою у вчиненні крадіжки засумнівався в можливості проникнення в помешкання потерпілого способом, яким вказав підозрюваний, та відразу ж заявив клопотання про проведення слідчого експерименту. При провадженні цієї слідчої (розшукової) дії, участь у якій брав захисник, було встановлено, що проникнути підозрюваному з його комплексією в будинок вказаним ним способом, було неможливо. Пізніше було встановлено, що підозрюваний обмовив себе, щоб приховати участь у крадіжці своєї малолітньої сестри.

Слід зазначити, що сам факт участі захисника при першому допиті підозрюваного - важлива складова захисту. Він не тільки допомагає зорієнтуватись самому підозрюваному, а й дисциплінує слідчого, змушує його більш критично відноситись до зібраних доказів.

З тактичної точки зору дуже важливо правильно спланувати та провести першу бесіду підозрюваного зі своїм захисником. Вона повинна бути конкретною, зосередженою на аргументах, які затриманий може навести в своє виправдання. Для запобігання порушення права на захист через незабезпечення підозрюваного перекладачем, в цей період необхідно з'ясувати, наскільки вільно він володіє мовою, якою здійснюється кримінальне провадження. Крім того, узгоджуються ті клопотання, які повинні бути заявлені невідкладно, роз'ясняється зміст норм закону, у відповідності до яких підзахисний притягується до кримінальної відповідальності, щодо пояснення по реалізації підозрюваним його процесуальних прав, тому що це не завжди чітко робиться

слідчим. Обов'язково перевіряється можливість наявності підстав, які виключають кримінальне провадження.

Крім того, слідчий повинен перевірити стан здоров'я підзахисного. Захисник повинен встановити відомості про хвороби, перенесені підзахисним, його психічний і фізичний стан, чи мали місце травми в минулому, стан зору та слуху. Захисникові обов'язково слід з'ясувати, чи не застосовувались до підзахисного незаконні засоби ведення слідства, наявність тілесних ушкоджень. Відповідно до цього слід заявити клопотання про надання підзахисному медичної допомоги, освідування у присутності захисника, проведення судово-медичної експертизи. Слід перевірити осудність підзахисного, визначити можливість утримання його у місцях попереднього ув'язнення і участі у слідчих (розшукових) діях.

Якщо підозрюваний заперечує вину, а докази її підтверджують, то захисник повинен вказати на помилковість зайнятої ним позиції, але він не вправі переконувати його визнати себе винним, нав'язувати йому свою думку, наполягати на позиції, відмінній від його позиції, радити йому змінити показання. У цьому випадку захисник не має права діяти за своїм внутрішнім переконанням, бо він фактично стане своєрідним обвинувачем і суддею для свого підзахисного, який вирішує питання про його винність. Процесуальна самостійність захисника не виключає необхідність узгодження з підзахисним лінії захисту в цілому і позиції в окремих процесуальних питаннях, зокрема при заявленні клопотань.

Загалом слід констатувати, що не дивлячись на значну кількість спірних моментів, на які звертається увага теоретиками та практикаками у сфері кримінального судочинства, загалом у новому КПК зберігся основний напрям реформи кримінального судочинства - захист прав і свобод підозрюваних та обвинувачених осіб, забезпечення рівності і змагальності сторін обвинувачення та захисту.

Особливості передавання неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого під нагляд

Мельник В.М., студент 4-К курсу юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Климчук М.П.*

Позитивом нового КПК України є розширення системи запобіжних заходів, не пов'язаних із триманням під вартою, та більш детальне врегулювання обрання цих заходів. КПК передбачає скасування інституту підписки про невиїзд та визначає наступні запобіжні заходи: 1) особисте зобов'язання; 2) особиста порука; 3) застава; 4) домашній арешт; 5) тримання під вартою. Крім цих запобіжних заходів до неповнолітніх підозрюваних чи обвинувачених може застосовуватися передавання їх під нагляд батьків, опікунів чи піклувальників, а до неповнолітніх, які виховуються в дитячій установі, - передавання їх під нагляд адміністрації цієї установи.

Передавання неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого під нагляд батьків, опікунів, піклувальників або адміністрації дитячої установи полягає у взятті на себе будь-ким із зазначених осіб або представником адміністрації дитячої установи письмового зобов'язання забезпечити прибуття неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого до слідчого, прокурора,